

SMLOUVA NA SÍNAJI

Převod materiálu

Anna Lavická

Pořadí v lekci

25

Žalmy 81,10-11-Nesmíš mít cizího boha, nebudeš se klanět cizáckému bohu! Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě přivedl z egyptské země. Otevři svá ústa, naplním je.

liturgické čtení-Ex 19,3-11

• KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

smlouva –smlouva uzavřená s Hospodinem je velmi důležitý pojem starozákonní teologie. Ježíš v ustanovení VP také hovoří o smlouvě (1K 11,25), a tak pro společenství víry naznačuje, o co má v životě víry jít především. Pro starozákonní lid i pro křesťanské církve je smlouva nejen Boží nabídkou, ale i výzvou a pozváním do příběhu života víry, který se odehrává na tomto světě. Smlouva se týká každého člena společenství.

Termín smlouvy je převzat z právního prostředí a naznačuje, že jde o odpovědnost každého jednotlivce uvnitř společenství. Jde o smlouvu Hospodinovu, a tedy jde o život víry každého jedince uvnitř společenství. Smlouva nevytváří privilegia pro některé obzvlášť nadané či oblíbené. Život v Izraeli se odehrává uvnitř společenství, zde má centrum. V jiných společenstvích – v jiných národech – nebyla garantem života společenství smlouva Hospodinova, nýbrž smlouva garantovaná vojvodou (vede vojenské voje – vojvoda) či králem, zabezpečená mocí, násilím a utužená strachem těch, kteří se obávali trestu z nedodržení královských požadavků. V příběhu o uzavření Hospodinovy smlouvy s lidem se nalézá základ pro pochopení vztahů, které mají v Izraeli panovat. Izrael nemá být státní církví, ani konfesním státem nebo královstvím, v němž král spojuje politickou i náboženskou moc. Král není převodcem zákonů, zákony předkládá Mojžíš. Smlouva Hospodinova v žádném případě neuděluje privilegia nějaké aristokracii – pro Hospodina není oblíbených či obzvlášť nadaných k organizování, zatímco jiní jsou od své přirozenosti nesvéprávní a méněcenní otroci či barbaři. V určitých obdobích židé a křesťané zakládali náboženské (konfesní) státy, a křesťanství se stalo jediným povoleným, tj. státním náboženstvím. Ačkoli byly vytvořeny velké a fungující křesťanské státy, přesto docházelo nutně k porušení smlouvy Hospodinovy a k jejímu přetvoření na trestní-soudní systém mocensky zaštitěný, tj. s totalitními rysy. Byť by se vládcové označovali za „nejkřesťanštější panovníky“, z „milosti boží“ vládoucí či za „služebníka služebník“. Z tohoto příběhu chápeme rozpaky některých moderních židovských a křesťanských myslitelů, jakmile židé nebo křesťané touží po konfesním státě nebo ho nabízejí jako správný model.

Smlouva Hospodinova nabízí život uvnitř společenství. Osamocенý jedinec nemá šanci na přežití. Smlouva je výrazem svazků spojujících členy společenství. Vztah mezi izraelským Bohem a jeho lidem je vztahem smluvním, nikoli mocenským nebo právní-soudní-trestním. Vztah společenství k Bohu a Boha k lidu je však pochopitelný skrze skutečnost smlouvy, zde má svou logiku pojetí zbožnosti jako spravedlnosti, tj. správného vztahu k Bohu a lidem – i Ježíš označuje „správně zbožné“, tj. druhým sloužící za spravedlivé (Mt 25,37).

Vysvobození z Egypta dostává díky smlouvě jedinečný charakter. Hospodin ujišťuje lid, že s tímto vysvobozením smí počítat natrvalo, zachráněný lid je ke svému zvláštnímu poslání – stát se požehnáním (Gn 12,2-3).

Hebrejský termín „smlouva“ lze přeložit jako dohoda, pakt. Uzavření smlouvy může doprovázet složitý rituál, nebo naopak jednoduchý úkon: oběť, jídlo, přísaha, podání ruky.

Vztahy mezi Božím lidem a Bohem jsou vyjádřeny pojmem smlouvy, a tak se tomuto pojmu dostává nesrovnatelného teologického významu. Celé izraelské náboženství vychází z předpokladu **smlouvy jako základního vztahu mezi Hospodinem a jeho vyvoleným lidem**. Již Abraham vstupuje ve smlouvu s Bohem (Gn 15). Hospodin obnovuje smlouvu s Izákem (Gn 26) i s Jákobem (Gn 28). Mojžíšovi se Hospodin představuje jako Bůh navazující na smlouvu: „Bůh otec, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův (Ex 3,5). Na Sínaji při vyjití z Egypta učinil Bůh otec smlouvu s Izraelem (Ex 19 a 24). Je-li lid věrný svým závazkům, dodržuje-li všechny Boží přikazy, prokáže mu Bůh náklonnost láskou, dobrotou, milostí, a tak dostojí své smlouvě. Bůh zůstane věrný. Bůh zůstává věrný, zato ale Izrael smlouvu nedodržuje. Neuposlechl svého Boha. Tak jako Mojžíšovi současníci, také Izrael neplní své poslání – být požehnáním pro druhé. Bůh zasahuje a trestá. Cílem trestu je očištění lidu, aby se mohla uzavřít smlouva nová, psaná ne již na kamenných deskách, ale zapsaná v srdci proměněného lidu (Jr 31, 31-34 – nová smlouva; Jr 32, 37-41 – nová báze – věčná smlouva). Oběť srdce – nová smlouva je zaslíbená také v Dt 30,6).

Pojem smlouvy dovoluje pochopit skutečnost Boží lásky, spravedlnosti, milosti a spásy. Smlouva dovoluje vidět správnou povahu člověka před tváří Hospodinovou: otevřenost vůči zaslíbení a bezbrannost vůči hříchu, nespravedlnosti. V tom spočívá jeho vyvolení, tj. povolání k pravdivému pohledu na lidskou situaci a výzva k přijetí požehnání, které se stává výzvou k zvláštnímu úkolu – být požehnáním pro druhé, tj. spravedlivým před Bohem a před lidmi. Např. Abraham slyší výzvu a zaslíbení (Gn 12,2-3) a vzápětí vidíme selhání – bezbrannost vůči nespravedlnosti (Gn 12,10-20), přibývá Izákův vykazující podobné rysy (zaslíbení: 26,1-5; bezbrannost 26,6-11), aj.

– **hora** je místem zvlášť vyhrazeným pro Boží zjevení. Na hoře má Abraham obětovat svého syna (Gn 22,2), z hory lze nejlépe žehnat lidu (Ex 17,9nn). Oběti se prováděly na horách (1 Sa 9,12nn), na výšině je umístěna truhla Boží (1 Sa 7,1). Také Zákon dal Bůh svému lidu na hoře, a to na Sínaji (Ex 19). Sínaj (či Choreb) s horou Sionem, kde je chrám, budou vždy **horou Boží** (Ex 3,1) a **horou svatou** (Ž 2,6; Iz 8,18; J 4,20). Proto také Matouš situuje důležité události Ježíšova přiblížení na hory (Mt 5,1n; 17,1n; 28,16).

Slavnost pod horou Sínaj provázejí přírodní úkazy. Nechtějme si však vysvětlení zjednodušit – např. tím, že se jednalo o zemětřesení. Hospodin se neprojevuje skrze zemětřesení, jeho blízkost však pociťoval nejen lid, ale i země se zachvívá bázní před Hospodinem. Podobné obrazy známe z žalmů – hory se hýbou, stromy v lese tančí a řeky rukama tleskají – Ž 96; Ž 114 aj.

– **budete mi zvláštním vlastnictvím**, jako žádný lid, praví Hospodin o Izraeli. Izrael není o nic lepší než „pronárody“ země. Jeho výjimečnost záleží výlučně v Hospodinově vyvolení a v smlouvě, kterou s ním Hospodin uzavřel z pouhé milosti. Obrat „zvláštní vlastnictví“ označoval povodňovou osobní majetek krále, jímž může jen on sám volně disponovat; takový majetek může být vyat z pravomoci rodu, jen jedinec má na něj právo. Jestliže Izrael je zvláštním vlastnictvím, pak to znamená, že je bezvýhradně dán k dispozici Hospodinu.

– **Mojžíš prostěduje** Boží pokyny lidu a lid jeho prostědnictvím posílá své odpovědi Bohu. Lid má slyšet, že Mojžíš skutečně mluví s Bohem, ale přitom nesmí bez Božího rozkazu vystoupit na horu. Přístup k Bohu je vázán pravidly, která vydává Bůh sám. Jde tu o přítomnost. Odtud je požadavek vyprání šat

? a sexuální zdrženlivost – nep?jde o extaticko-sexuální ob?ady plodnosti (kultu plodnosti podlehnou ti, kte?í uctívají býka – zlaté tele Ex 32). Jen ten smí p?istoupit k Bohu, kdo je schopen p?ijmout pro danou chvíli ur?itá pravidla a je ochoten se o?istit. Zde není zd?vod?ována závaznost askeze pro židovská ?i k?es?anská spole?enství, v jiných textech, nap?. Ž 15 a 24 se po?ítá pouze s o?istou – nápravou lidských vztah? jako s p?edpokladem pro setkání s Hospodinem.

– **p?íchod Hospodin?v** je provázen ot?esy hory, blesky a oblakem. B?h nep?ichází nenápadn?, nelze ho p?ehlédnout. V jeho p?ítomnosti se vždy d?jí rozhodující skute?nosti pro lidský život. Popis p?íchodu Hospodina – p?ítomnosti Boží má nazna?it, že Boha nelze vid?t, setkání s Bohem není estetický nebo extaticko-and?lský zážitek mystik?. Setkání se svatostí Hospodinovou je pro smrtelníka zážitkem ohrožení – na hranici života a smrti – zážitkem, který s ?lov?kem ot?ásá (podobn? Iz 6) a o?iš?uje jeho srdce. Izrael prochází – ?e?eno obrazn? – o?išt?ním srdce – o?išt?ním myšlení – aby mohl p?ijmout slova Hospodinova, tj. Desatero (Ex 20,1). Ježíš tuto starozákonní logiku nepopírá. I pro n?ho setkání s Hospodinovou svatostí vyvolává báze? (hr?za a úzkost – Mk 14,33). Proto naopak blahoslaví ?isté – tedy již o?išt?ného srdce – ti Boha vid?ti budou (Mt 5,8)

– **B?h vyhlásil...p?íkázání** (Ex 20,1) – dosl. **tato slova**. Nejde tedy o abstraktní vyhlášku, ale o **slovo Hospodinovo**, vyslovené v ur?ité fázi p?íb?hu spásy: na cest? z otroctví do zem? svobody. Z této souvislosti z?eteln? vidíme, že b?h nechce Izrael Desaterem omezit ?i spoutat, ale zachovat na cest? ke skute?né svobod?. Desatero je deset sm?rníc, ukazujících ke svobodnému životu. (viz J.L.Lochman, Sm?rovky ke svobod?, Praha 1994)

– **zákon** – biblický zákon má pro nás trojí význam – jak to rozpoznala a formulovala reformace: 1. pedagogický a politický (vychovává k mravnímu jednání; tvo?í základnu práva a tedy i p?edpoklady elementární spravedlnosti ve spole?nosti); 2. odhaluje, co je h?ích a spoluvytvá?í sv?domí; 3. dává v?í ícím pokyny, jak milovat Boha a bližního (viz Jan Kalvín, Instituce, P.Otter, Malá u?ebnice konfirma?ního cvi?ení, Hradec Králové 1987, samizdat, s.46)

– v Desateru se setkáváme s formulacemi p?íkaz? a zákaz? formou, která je obvyklá i v jiných politických útvarech – zejm. v chetitské oblasti (J.Assmann, Kultura a pam??, Prostor 2002). Na právních stélách (sbírky právních výrok? ješt? neexistovaly ve form? právních kodex?, tehdy m?li k dispozici klínopisné tabulky, stély nebo svitky). V právních výrocích starého P?edního Orientu se setkáváme s právními normami kazuistickými, tj. vycházejícími z jednotlivých konkrétních p?ípad?. Slova (p?íkázání) Desatera jsou formulována tzv. apodikticky, tj. obecn?. Slova jsou pochopena jako bezpodmíne?n? platné sm?rnice – tak jsou formulovány nap?. charty lidských práv nebo ústavní preambule jednotlivých stát?, podobného charakteru jsou ?ty?i pražské artikuly. V denním život? vycházel také Izrael z kazuistického práva staroorientálního (sr Ex 21-23), m?l se však na právní problematiku dívat o?ima Desatera – ústavou vázanou na smlouvu s Hospodinem. Desatero není sm?rnicí jen pro bohoslužebný život Izraele, ale i pro všední den – tedy pro správný vztah k Bohu i k bližnímu. P?ed?azení Desatera kazuistickému právu vysv?tluje, pro? je možné kazuistické právo interpretovat nov? – proto se liší jednotlivá na?ízení z „Knihy smlouvy“ v Ex (21-23) a v Dt (tematicky odpovídající zákony – Dt neopisuje z Ex, a Ex neopisuje z Dt) . Proto zákon lze nov? formulovat – není to nezm?nitelný, božský výtvar ?i dokonalá dogmatická formule.

V SZ nalezneme ovšem ješt? další Desatera (Ž 15; Ex 34,10-26 aj.). Nejde tedy o výjime?nost Izraele, že by m?l na rozdíl od ostatních národ? apodiktické právo (r?zná obecná desatera), to m?li i jiní. Specifi?nost spo?ívá: 1. ve zv?sti jednotlivých sm?rovek Desatera 2. a v za?azení Deseti slov do kontextu smlouvy, tj. p?ed?azení Desatera všem ostatním na?ízením – všechna ostatní na?ízení bohoslužebná i týkající se všedního (profánního) života mají být interpretována sm?rovkami Desatera – konkretizována tak, aby v p?ípad? 4 . p?íkázání ?lov?k nebyl svázán p?edpisy, ale byl pánem soboty a chválil Hospodina.

Označení Desatera či Dekalog (=deset slov) bylo oddělu dáno pod vlivem Ex 34,28 a Dt 4,13, kde se mluví o deseti přikázáních na dvou deskách.

ÚSKALÍ TEXTU

– **vymezení prostoru** – pod trestem smrti se nám zdá velmi přesným opatřením. Ale přesto skutečně nemůže to, co má být Bohem. Každý, kdo se chce rovnat bohu, přesto se naprosto nesmlouvavě, že to nejde. Jen zaslíbení ukazují, že mu budeme podobni – jednou (1J 3, 1-3).

– **očišťování před náboženským obřadem** bylo běžnou a nutnou náboženskou zvyklostí – to popisuje pro jednotlivé případy kniha Lv. Věřící nesměli jíst nečistá zvířata, stýkat se s nečistými lidmi. Ježíš do znáené míry dodržoval ošisté přikazy, ale uil svobodě, že v případě nouze je možné a nutné je přestoupit – přesto je pánem soboty a nikoli sobota pánem přikazů. Proto také uí, že neznečištuje to, co vchází do úst (nečistá zvířata), ale co vychází z úst – vyjádření, slova. Očišťování před horou Sínaj tedy spadá do tehdejších představ, jak se připravit na Boží přítomnost. Dtem můžete říci, že je to něco podobného, jako když ony na chvíli ztichnou, dávají pozor – to je jejich práva na zvěstování, nikoli, že jsou nějak obleeny, umyty atd.

– **vznik Desatera** nelze spolehlivě určit. Ve staré a středověké církvi se pochybovalo, že autorem je Mojžíš a že Desatero je smernicí izraelského života od prvopoátku. Kritické bádání minulého století dospělo k názoru, že Desatero vzniklo později, nejspíše někdy v době krále pod vlivem proroka. Nejnovější nálezy a nová pečlivá zkoumání však umožnily nový pohled na izraelské spoleenství, a tím i na vznik Desatera. Rozvoj Izraele, jeho odpor proti kanaánskému přirodnímu náboženství po usazení v zemi by byly nepochopitelné bez velkého duchovního poáteního impulsu. Jádrem izraelského sakrálního svazu byly kmeny, které měly duchovní kvality. Jejich Boh nebyl vázán na místo, byl s nimi v úzkém spoleenství. Smlouva hrála od počátku ústřední roli. Není proto důvodu pochybovat o tom, že Desatero nebo Dvanáctero – ovšem ve stručnější podobě – patřilo neodlučně k počátkům Izraele. Desatero jako interpretační klíč zákonu je smírodatné právě proto, že je spojeno se smlouvou. To je důležitéjší zjištění než to, v které době vzniklo – i toto můžete zdraznit starším dtem konfirmačního vku.

Jako celek je Desatero ve Starém zákoně zapsáno v Ex 20,1-17 a Dt 5,6-21. Obě podání se v podstatě shodují. Odchytky jsou dokladem, že každé z obou podání náleželo jinému tradičnímu okruhu, že bylo textem užívaným na různých místech a v různých dobách izraelského spoleenství. Dá se zhruba říci, že Ex 30 zachycuje jeruzalémskou a Dt 5 severoizraelskou tradici.

– na čtvrtém přikázání (den odpočínutí) můžete vysvětlit, jak obtížné se formálně dří Desatero na dvě desky, protože přikázání se týká svcení sedmého dne. Zbožnost Izraele má dvě ohniska: vztah k Bohu i přikazu. Ve čtvrté výzvě jde o chválení Hospodina a zároveň máme před sebou smírovku, která má dří sledky pro všední život přikazů, a dokonce i pro vztah přikazů k domácím zvířatům, i ta mají odpočívát.

POMŮCKY Obrázek kamenných desek s Desaterem, různá výtvarná zpracování Desatera, ukázky zákonů, církevní řády – můžeme přest ukázku; pravidla oblíbené spoleenské hry.

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBHU

Otázka pro mladší a střední školní věk

– pro? jsou na silnicích dopravní zna?ky? Nesta?ilo by zesílit stav dopravní policie – na každé ulici a v každé vesnici jeden ?ídící strážník? Autoškola uzavírá s ?ídi?i také svého druhu smlouvu a po vyu?ení základním pravidl?m p?edpokládá, že se budou samostatn? jezdit již bez u?itele a využijí p?itom pravidel, s nimiž se seznámili.

Otázka pro starší školní v?k

– slyšeli jste o d?tském parlamentu? o chart? lidských práv? K ?emu by vás mohla vést spolupráce s d?tským parlamentem: nau?íte se bránit proti nespravedlnosti n?kterých starších spolužák? a dosp?lých; za?nete rozhodovat o tom, co se máte u?ít ve škole – nebo o tom mají rozhodovat u?itelé; p?ipadne vám jako samoz?ejmost, že se zastanete slabšího, kterému n?kdo k?ivdí; budete mít bezplatný p?ístup na internet?

OSNOVY VYPRÁV?NÍ

a) poznámky a osnova pro mladší školní v?k:

Izrael je na cest? z egyptského otroctví ke svobod? a spravedlivému spole?enství – Izrael se stále u?í svobod? – „Boží” sm?rovky ukazují cestu – dosp?lí se stále u?í – u?ení není jen výsadou d?tí – pop?. m?žete vypráv?t podle d?jepravy Milana Hájka, úloha ?. 28.

I. Motivace

II. Izraelci pod horou Sínaj

III. Hospodin?v vzkaz: uzav?u s vámi smlouvu

IV. Pokyny pro lid a jeho p?ípravu

V. Dv? kamenné desky – deset sm?rovek ke svobod?

b) poznámky a osnova pro st?ední a starší školní v?k

Smlouva a zákony jsou d?ležit? pro spole?enství Izraele, upozorn?te na d?ležitost životních sm?rovek pro spole?enství – má strukturu Dvojp?íkázání lásky – první deska u?í jak milovat Boha (1.-4.) druhá deska u?í milovat bližního (5-10) Desatero je v?c ve?ejná, není to záležitost ur?ená pro tajné spolky ?i zasv?cence tajných náboženských mystérií. Problém setkání s Boží p?ítomností m?žete ilustrovat na Mojžíšovi, Jeremiášovi, ap.Pavlovi aj. – neprožívají harmonické pocity krásy, nejásají nad setkáním s n??ím siln?jším než jsou oni – brání se, odmítají poslání – zápasí s Hospodinem

I. Motivace

II. B?h chce uzav?ít smlouvu s ?lov?kem

III. Potvrzení Mojžíšova prost?ednictvím

IV. B?h p?ipravuje lid na p?ijetí smlouvy

V. Setkání s Bohem není povznášející zážitek, ale rozpoznáním naší smrtelnosti, nedokonalosti a viny, a zároveň se stává pozváním ke zv?sti

VI. Zákon je milostivý Boží dar – deset sm?rovek ke svobod?

VII. Smlouvou tvo?í B?h z Izraele lid se zvláštním úkolem – být požehnáním pro druhé národy (Gn 12,3)

VIII. Podoba smlouvy: Desatero na dvou deskách – má strukturu Dvojp?íkázání (milování Boha a bližního jako sebe samého) – je záležitostí ve?ejnou nikoliv jen soukromého prožívání

VYPRÁV?NÍ

I. MOTIVACE

Jezdíte na kole? Co by se stalo, kdybyste se rozhodli, že si nebudete všímat dopravních zna?ek (nap?. Dej p?ednost v jízd? nebo Jednosm?rná ulice)?– Asi byste špatn? dopadli. Te? nemyslím na to, že by vás mohl policista uvid?t a potrestat. Spíš na to, že byste mohli ublížit sob? nebo druhým. Proto existují dohodnutá pravidla silni?ního provozu, aby se jimi všichni ?ídili a tak bezpe?n? dojeli ?i došli k cíli své cesty. (Je možno použít po vypráv?ní jako „nastartování“ ?innosti s pracovním listem ?.25.)

II. BŮH CHCE UZAVŘÍT SMLOUVU S LIDEM

Víte, co je to smlouva? To je dohoda, v níž se dvě nebo více stran zavazují, že budou dodržovat určitá pravidla. Například nájemní smlouva mezi majitelem a uživatelem bytu, manželská smlouva mezi mužem a ženou, kteří uzavírají sátek, smlouvy o přátelství, spolupráci a neútočení mezi národy (NATO) nebo smlouva mezi klubem Rychlých šípů a černých jezdců o tom, že už si nebudou dlat naschvály a budou spolu pouze přátelsky soupeřit. Smlouva se stvrzuje podpisem, podáním ruky, veřejným slibem (přísahou)... V důvěrnějších případech k tomu patří i společné jídlo. Smlouva je dobrá věc: chrání lidstvo, dává mu pocit jistoty a bezpečí, drží jej ve vztahu k druhým...Ale mohou být i smlouvy špatné, nevýhodné. Dobrá smlouva se pozná i podle toho, že se uzavírá bez nátlaku, dobrovolně.

Takovou smlouvu nabídl Hospodin svému lidu. Bylo to na cestě pouští, tři měsíce poté, co je Hospodin prostřednictvím Mojžíše vysvobodil z egyptského otroctví. Právě se utábořili pod horou Sínaj. Mojžíš na tu horu vystoupil a Hospodin tam k němu mluvil. Vyzval Mojžíše: „Připomeň Izraelcům, jak mocná a láskyplná jsem je vytrhl z egyptského sevření. A připomeň jim i můj slib, že takhle s nimi budu jednat i nadále, pokud mne budou chtít opravdově poslouchat a řídit se mým slovem.“ – Mojžíš nemeškal, sešel dolů a podrobně se všim Izraelce seznámil. Všichni jako jeden muž odpověděli, že o smlouvu s Bohem stojí: „Všechno, co nám uložil Hospodin, budeme dlat.“ To byla přísaha, to byl slib. (Stejná nabídka, že můžeme ve svém životě pořídit s Boží ochranou a pomocí, i stejné pozvání k možnosti orientovat se v tomto světě podle jeho Slova je určena i nám. Jak na to odpovídáme?)

III. BŮH ŽEKA NA SVOBODNÉ ROZHODNUTÍ

Mojžíš byl takovou spojkou mezi Hospodinem a jeho lidem. Tak šel zase na horu a tlumočil Pánu Bohu odpověď Izraelců. Všimněte si, že Hospodin žekal na jejich odpověď. Nebylo to nařazení, které se musí bez výjimky plnit. Bůh žekal na jejich svobodné rozhodnutí. Tak je tomu dodnes. I od nás Pán Bůh žeká svobodné rozhodnutí, zda s ním vstoupíme do smlouvy, zda půjdeme životem spolu s ním, zda se budeme řídit podle jeho Slova, podle jeho vůle. To se netýká jen nějakého jednorázového slavnostního slibu, třeba při křtu nebo při konfirmaci. Týká se to našeho rozhodování a jednání v úplně všedním životě.

IV. NA PŘIJETÍ BOŽÍ SMLOUVY JE TŘEBA SE PŘIPRAVIT

Víte, že když se chystá svatba (což je vlastně smlouva mezi mužem a ženou, že chtějí žít spolu, mít se rádi, být si věrni...), je potřeba se na ni připravit (svatební šaty, hostina, prstýnky), protože jde o důležitou záležitost. Tehdy u hory Sínaj dal Hospodin svému lidu také čas na přípravu; vstoupit do smlouvy s Hospodinem je přece důležitá událost. Mají si vyprat šaty – to byl tehdy běžný zvyk, jak dát najevo, že na člověku neulpívá nic, co jej pošpinilo, svíralo nebo oddělovalo od druhých. Také se nemají novat tomu, co obvykle dělají; mají ořistit a napravit své vztahy s druhými. Tak se mají připravit na setkání s Hospodinem. – Je to něco podobného, jako když vy se zklidníte, třeba před modlitbou, přestanete se pošouchovat a začnete víc dávat pozor – to je vaše příprava na setkání s Bohem a jeho Slovem; přitom ani tolik nezáleží na tom, jak jste oblečeni.

V. SETKÁNÍ S BOHEM NEMÁ LIDSKOU VE VLASTNÍ REŽII

To bylo probuzení třetího dne! Nad izraelským ležením hřmelo a blýskalo se, hora Sínaj byla zahalena v hustém oblaku a nad tím vším zněl velmi pronikavý zvuk polnice. Lidé se třáslí bázní, věděli, že Bůh je blízko. Mojžíš je vyvedl z tábora k úpatí hory a nařídil jim, aby se drželi v přesně vymezeném prostoru, jak mu to Hospodin přikázal. Pohrůžka trestem smrti pro toho, kdo by přestoupil zákaz, se vám možná jeví jako

přilíš přísná. Ale jde o to, že člověk prostě nemůže to, co může Bůh. Nemůžeme přistupovat k Bohu jako rovný k rovnému. Nemáme chtít Pána Boha „chytit“, sáhnout si na něho, zmanipulovat. Člověk má tady ve světě svůj vymezený prostor, který nemá chtít překročit. A když to zkouší, když se sápe na Boží místo, tak to s ním špatně dopadne. To se týká jak jednotlivce, tak celé společnosti. Je to, jako když někde stojí tabulka s nápisem: Pozor, vysoké napětí. Nedotýkejte se! Pokud to člověk nerespektuje, špatně dopadne. Když Pán Bůh dává nám lidem takové zákazy, není to proto, aby nás omezoval, ale aby nás chránil. Pánu Bohu na nás záleží, on chce, abychom byli živi.

Setkání s Hospodinem se ovšem neděje jen jedním předepsaným způsobem, ani si je nemůžeme naplánovat podle svých představ. Někdy to může být i tak otřesný zážitek, jako tehdy u hory Sínaj. Zážitek, který až bolí, ale který nás otevře pro naslouchání Božímu Slovu.

VI. DESET SMĚROVEK KE SVOBODĚ

„Bůh vyhlásil všechna tato přikázání.“ (Pokud máte dostatek času, můžete si je připomenout.) Desatero, říkáme my. Tóra, říkají Židé. A obojí znamená dar smlouvy, kterou uzavřel Hospodin se svým lidem. Jeden z významů toho hebrejského slovíčka Tóra je ukazatel směru. Jako když se někoho ptáte na cestu a on ukáže rukou: „Tam, tamtudy vede správná cesta.“ Izraelci jsou na cestě z otroctví, které je svíralo a pohlcovalo, do země, kde budou moci svobodně vydechnout, kde najdou pevnou půdu pod nohama. – Už jste někdy šli rašeliništěm, třeba v Jeseníkách kolem Rejvízu? V rašeliništi člověk nemá pevnou půdu pod nohama. Člověk se bojí stále hloub, půda ho neudrží. Proto tam jsou ukazatele, které vedou. A proto tam jsou na pilířích bezpečné lávky. Když jdete po nich, nebojíte se a bezpečně projdete rašeliništěm. Můžete se na ně spolehnout. Udrží vás. Kdybyste se však rozhodli, že se nebudete držet ukazatelů a půjdete si podle svého, kdo ví, jak byste dopadli nebo kam až byste zapadli...

Podobnými ukazateli dobrého směru životem je těch deset Božích přikázání. Nejsou to rozkazy přísného Boha, který trestá každé přešlápnutí. Jsou projevem Boží dobré vůle s námi, Božího zájmu o nás, Boží lásky k nám. Když tedy půjdete, dobře dojdete.

VII. DESATERO JE NA DVOU DESKÁCH: UŽÍ, JAK MILOVAT BOHA A JAK MILOVAT BLIŽNÍHO

Každá společnost potřebuje mít a dodržovat určitá smluvená pravidla, aby mohla fungovat; u moderních států je to ústava. Společenství Božího lidu má dodržovat Hospodinovu smlouvu a řídit se podle Božích přikázání. Desatero ale není pravidlem, podle kterého se žije jen při bohoslužbách. Je pravidlem pro každodenní život a učí nás dobrému vztahu k Bohu a k bližním. Proto se tradičně zobrazuje na dvou deskách. Dá se ale také shrnout do tzv. Dvojpřikázání lásky: „Miluj Hospodina Boha svého celým srdcem svým, celou svou duší a celou svou myslí. To je nejvyšší a první přikázání. Druhé je mu podobné: Miluj svého bližního jako sám sebe.“ Tak to kdysi shrnul Pán Ježíš. Když na tohle budeme pamatovat, nejen hlavou, ale hlavně srdcem, tak v životě nezabloudíme. A ještě budeme nápomocní druhým, aby se i oni mohli setkat s Bohem.

MODLITBA

Pane Bože, my často nerozumíme cestám, kterými nás vedeš. Prosíme, daruj nám důvěru, abychom se víc než na své pocity spolehli na to, že nás máš rád. Odtud ať se odvíjí celý náš život. Pak na tom budeme dobře s tebou i s druhými. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- proč dodržíme například pravidla společenské hry? Děláme to rádi? (Jsou to daná pravidla, která si nevymýšlíme my sami, a přece se jim rádi podřizujeme, přistoupíme na ně, zavážeme se, že budeme

dodržovat smlouvu, aby hra měla smysl. Když někdo podvádí, tak to pokaž všem.)

-kdy spolu lidé uzavírají smlouvy, dohody?

– jsou potřebné smlouvy mezi státy?

– mají mít státy ústavu a zákony nebo by stačilo, kdyby v každé vládě stál vzdělaný a moudrý vládce?

– jsou nutné ve společnosti řády, předpisy a zákony? Proč?

– mají křesťané také řády a pravidla? Plní je? Mají církve ústavu, církevní zřízení?

– je důležité mít dobré zákony? Je lehké je tvořit? Dodržují lidé zákony?

– co víte o Desateru? Umíte předkázat zpaměti? Je lehké je dodržovat?

– znáte Dvoj předkázání lásky? Lze lásku předkázat? Lze násilím nebo rozkazem přinutit k důvěřování

druhému? Lze k milování Boha přinutit rozkazem, nebo jde spíše o výzvu a nasměrování. Je výzva již

vykonaným násilím? Vyhrožuje Ježíš nějakým trestem nebo pomstou během našeho života nebo po naší

smrti? Víte, že křesťanští kněží v některých dobách strašili historkami a horory, posmrtnými tresty a

trápením? Dělají to někdy i křesťané ještě dnes? Je běžné v jiných náboženstvích, že se lidé bojí, aby nebyli

za svoje chyby a zločiny potrestáni v příštím životě?

– znáte příklad nějakých špatných zákonů, které byly směrůvkami k smrti, diskriminaci a likvidaci druhých

(v některých náboženstvích – obětování dětí; v některých politických systémech: diskriminace určitých

skupin; vyhlášení nadřazenosti jedné strany nad všemi ostatními; povolení jen jedné církve zemským z-

řízením nebo císařským patentem)

– co je to anarchie? Mají anarchisté také nějaká pravidla, která jsou pro ně závazná? Lze žít zcela bez pravidel?

Odkaz na pracovní list

[25 Smlouva na Sinaji](#)

[25 Smlouva na Sinaji - st](#)

Odkaz na píseň

[Někdo mě vede za ruku, když bojím se jít tmou](#)

[Pán Bůh je síla má, všechna obrana má](#)

[Otče náš, milý Pane, dej nám Ducha svatého](#)

[Bůh je záštita má \(SV23\)](#)

[Není lepší na tom svět? \(EZ611\)](#)

[Nové předkázání \(SV364\)](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 1](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 19,1–25](#)

[Exodus 20,1–17](#)